യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 3
(ഉത്.പത്തി+പ്രകരണമ്)/സർഗം 80

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

മഹാ-നിശി മഹാ-ര+ണ്യേ മഹാ-രാ+ക്ഷസ-ക+ന്യയാ .
ഇതി+പ്രോ+ക്തേ മഹാ+പ്രശ്നേ മഹാ-മ+ന്ത്രീ ഗിരം(ൻ) ദദൗ .. 1

മ+ന്ത്ര്യുവാച .
ശൃണു തോയദ-സംകാശേ+ പ്രശ്ന-മേതം/ ഭിനദ്/മി-തേ .
അനു+ക്രമാ+ത്മകം/ മത്തം(ങ്) ഗജേ+ന്ദ്ര-മിവ കേസരീ. .. 2

ഭവ+ത്യാ പരമാത്-മൈഷ കഥിതഃ(ഖ്) കമലേ+ക്ഷണേ .
അന-യൈവ വചോ-ഭങ്ഗ്യാ+ പ്ര+ശ്ന-വിദ്/ബോധ-യോ+ഗ്യയാ .. 3

അനാ+ഖ്യ+ത്വാദ-ഗ+മ്യ+ത്വാ+ന്മനഃ(ഷ്) ഷഷ്ഠേ+ന്ദ്രിയ+സ്ഥിതേഃ .
ചി+ന്മാ+ത്ര-മേവ-മാ+ത്മാണു-രാകാശാ-ദപി സൂ+ക്ഷ്മകഃ .. 4

ചിദണോഃ(ഫ്) പരമ+സ്യാ+ന്തഃ(സ്) സദി-വാസ-ദിവാ-പി വാ .
ബീജേ്വ+ന്തർ/ദ്രുമ-സ+ത്തേവ+ സ്ഫുര-തീദം(ഞ്) ജഗത്.സ്ഥിതമ് .. 5

സത്/കിംചി-ദനു-ഭൂതി+ത്വാത്.സർവാ+ത്മ-കതയാ+ സ്വതഃ .
തദാ+ത്മ-കതയാ പൂർവം/ ഭാവാഃ(സ്) സത്താം(ങ്) കിലാ-ഗതാഃ .. 6

ആകാശം/ ബാ+ഹ്യ-ശൂ+ന്യ+ത്വാ-ദനാകാശം(ൻ) തു ചി+ത്ത്വതഃ .
അതീ+ന്ദ്രിയ+ത്വാ+ന്നോ കിംചിത്.സ ഏവാണു-രന+ന്തകഃ .. 7

സർവാ+ത്മ-കത്വാദ്/ഭു+ക്തേച തേന കിം(ഞ്)ചി+ന്ന കിം(ഞ്)ചന .
ചിദണോഃ(ഫ്) പ്രതി-ഭാസാ+സ്യാ/ദേക+സ്യാനേക-തോദിതാ .
അസ+ത്യേവ യഥാ ഹേമ്നഃ(ഖ്) കടകാദി തഥാ പരേ .. 8

ഏഷോ്വണുഃ(ഫ്) പരമാ-കാശഃ(സ്) സൂക്ഷ്മ+ത്വാ-ദ+പ്യ-ല+ക്ഷിതഃ .
മനഃ(ഷ്).ഷഷ്ഠേ+ന്ദ്രിയാ-തീതഃ(സ്)+
സ്ഥിതഃ(സ്) സർവാ+ത്മ-കോ്വപി സൻ .. 9

സർവാ+ത്മ-ക+ത്വാ+ന്നൈ-വാസൗ/ ശൂ+ന്യോ ഭവതി കർഹി-ചിത് .
യദ+സ്തി ന തദ+സ്തീതി വ+ക്താ മ+ന്താ ഇതി+ സ്മൃതഃ .. 10

കയാ-ചിദപി യു+ക്ത്യേഹ സതോ്വസ+ത്ത്വം(ൻ) ന യു+ജ്യതേ .
സർവാ+ത്മാ+ സ്വാ+ത്മ-ഗുപ്തേന അപൂരേ-ണേവ ദൃ+ശ്യതേ .. 11

ചി+ന്മാ+ത്രാണുഃ(സ്) സ ഏവേഹ
സർവം(ങ്) കിംചി+ന്മനഃ(സ്)സ്ഥിതമ് .
ന കിംചി-ദി+ന്ദ്രിയാ-തീത രൂപ+ത്വാദ-മലഃ(സ്) സ്ഥിതഃ .. 12

സ ഏവ ചൈകോ∫നേ-ക+ശ്ച സർവ-സ+ത്ത്വാ+ത്മ-വേദനാത് .
സ ഏവേദം(ഞ്) ജഗ+ദ്ധ+ത്തേ ജഗത്/കോശസ്-തഥൈവ ഹി .. 13

ഇമാ+ശ്ചി+ത്ത-മഹാമ്/ഭോധൗ/ ത്രിജഗ+ല്ലവ-വീചയഃ .
പ്ര+ജ്ഞാസ്-തസ്മിൻ/കച+ന്ത്യപ്സു+ ദ്രവ+ത്വാച്-ച+ക്രതാ ഇവ .. 14

ചി+ത്തേ+ന്ദ്രി-യാ+ദ്യ-ല+ഭ്യ+ത്വാത്.സോ∫ണുഃ(ശ്) ശൂ+ന്യ+സ്വരൂപ-വത് .
സ്വസം-വേദന-ല+ഭ്യ+ത്വാ-ദശൂ+ന്യം(വ്) വ്യോമ-രൂ+പ്യപി .. 15

സോ∫ഹം ഭവാ-നേവ ഭവാൻഥ്.സംപ+ന്നോ∫+ദ്വൈത-വേദനാത് .
സ ഭവാ+ന്ന ഭവേ+ന്നാഹം(ഞ്) ജാതോ ബോധ-ബൃഹ+ദ്വപുഃ .. 16

ത്വം(ൻ)താഹം(ൻ)താ+ത്മകം/ സർവം(വ്) വിനി-ഗീ+ര്യാവ-ബോധതഃ .
ന+ത്വം(ൻ)നാഹം(ൻ) ന സർവം(ഞ്) ച
സർവം(വ്) വാ ഭവതി+ സ്വയമ് .. 17

ഗ+ച്ഛ+ന്ന ഗ+ച്ഛ+ത്യേഷോ∫ണുർ/യോജ-നൗഘ-ഗതോ∫പി സൻ .
സംവി+ത്ത്യാ യോജ-നൗഘ+ത്വം(ൻ)-
ത+സ്യാണോ-ര+ന്തരേ+ സ്ഥിതമ് .. 18

ന ഗ+ച്ഛ+ത്യേഷ യാതോ∫പി സംപ്രാ+പ്തോ∫പി-ച നാഗതഃ .
സ്വസ+ത്താ-കാശ-കോശാ+ന്തർ/വാസി+ത്വാദ്-ദേശ-കാലയോഃ .. 19

ഗ+മ്യം(യ്) യ+സ്യ ശരീര+സ്ഥം(ങ്) ക്വകി-ലാസൗ/+ പ്രയാതി ഹി .
കുച-കോട-രഗഃ(ഫ്) പുത്രഃ(ഖ്) കിം മാ+ത്രാ+ന്യത്ര വീ+ക്ഷ്യതേ .. 20

ഗ+മ്യോ യ+സ്യ മഹാ-ദേശോ യാവത്.സംഭവ-മ+ക്ഷയഃ .
അ+ന്ത+സ്ഥഃ(സ്) സർവ-കർതുർ/ഹിം സ കഥം(ങ്) ക്വേവ ഗ+ച്ഛതി .. 21

യഥാ ദേശാ+ന്തര+പ്രാപ്തേ കുമ്/ഭേ വ+ക്ത്ര-സമു+ദ്രിതേ .
തദാ-കാശ+സ്യ ഗമനാ-ഗമ-നേന തഥാ+ത്മനഃ .. 22

ചി+ത്തതാ+ സ്ഥാണുതാ+ സ്വാന്ത+ര്യദാ+ സ്തോ∫നു-ഭവാ+ത്മികേ .
ചേത-ന+സ്യ ജഡ+സ്യൈവ തദാസൗ/+ ദ്വയ-മേവ ച .. 23

യദാ ചേതന-പാഷാണ-സ+ത്തൈ-കാത്-മൈക-ചി+ദ്വപുഃ .
തദാ ചേതന ഏവാസൗ/ പാഷാണ ഇവ രാ+ക്ഷസി .. 24

പരമ+വ്യോമ്ന്യ-നാ+ദ്യ+ന്തേ ചി+ന്മാ+ത്ര-പരമാ+ത്മനാ .
വിചിത്രം(ൻ)ത്രി-ജഗ+ച്ചി+ത്രം(ൻ) തേനേദ-മകൃതം(ങ്) കൃതമ് .. 25

തഥ്.സംവി+ത്ത്യാ വ+ഹ്നി-സ+ത്താ തേനാ+ത്യക്താ-നലാ-കൃതിഃ .
സർവ-ഗോ്+പ്യ-ദഹ+ത്യേവ/ സ-ജഗദ്-ദ്ര+വ്യ-പാവകഃ .. 26

പ്ര+ജ്വലദ്/ഭാ+സ്വരാ-കാരാ+ന്നിർമലാദ്/ഗഗനാ-ദപി .
പ്ര+ജ്വല+ച്ചേതനൈ-കാ+ത്മാ തസ്മാ-ദ+ഗ്നിഃ(സ്) സ ജായതേ .. 27

സംവേദ-നാ+ദ്യ-ദർകാദി+പ്രകാ-ശ+സ്യ+ പ്രകാശകഃ .
ന ന+ശ്യ+ത്യാ+ത്മഭാ-രൂപോ മഹാ-ക+ല്പാമ്/ബുദൈരപി .. 28

അനേ+ത്ര-ല+ഭ്യോ്നു-ഭവ-രൂപോ ഹൃദ്/ഗൃഹ-ദീപകഃ .
സർവ-സ+ത്താ+പ്രദോ്ന+ന്തഃ(ഫ്) പ്രകാശഃഫ് പരമഃ(സ്) സ്മൃതഃ .. 29

പ്രവർ/തതേ്സ്മ-ദാലോകോ മനഃ(ഷ്)ഷഷ്ഠേ+ന്ദ്രി-യാതിഗാത് .
യേനാ+ന്ത-രാപി വസ്തൂനാം(ൻ) ദൃഷ്ടാ ദൃ+ശ്യ-ചമത്.കൃതിഃ .. 3.80.30

ലതാ-ഗുല്മാ+ങ്കുരാ-ദീനാ-മന+ക്ഷാണാം(ഞ്) ച പോഷകഃ .
ഉത്.സേധ-വേദനാ-കാരഃ(ഫ്) പ്രകാ-ശോ്നു-ഭവാ+ത്മകഃ .. 31

കാലാ-കാശ+ക്രിയാ-സ+ത്താ ജഗത്-ത+ത്രാ+സ്തി വേദനേ .
സ്വാമീ കർതാ പിതാ ഭോ+ക്താ ആ+ത്മ+ത്വാ+ച്ച ന കിംചന .. 32

അണു+ത്വ-മജഹത്.സോ്ണുർ/ജഗ+ദ്രത്ന-സമുദ്ഗ-കഃ .
മാതൃ-മാന+പ്രമേ-യാത്മ ജഗ+ന്നാസ്-തീതി കേവലേ .. 33

സ ഏവ സർവ-ജഗതി സർവ+ത്ര കചതി+ സ്ഫുടമ് .
യദാ ജഗത്.സമുദ്/ഗേ്+സ്മിംസ്/തദാസൗ പരമോ മണിഃ .. 34

ദുർബോധ+ത്വാ+ത്തമഃ(സ്) സോ്ണു+
ശ്ചി+ന്മാ+ത്ര+ത്വാത്/പ്രകാശ-ദൃക് .
സോ്+സ്തി സംവി+ത്തി-രൂപ+ത്വാ/ദ+ക്ഷാ-തീതസ്-തഥാ ന സൻ 35

ദൂരേ സോ്ന+ക്ഷ-ല+ഭ്യ+ത്വാച്-ചിദൂപ+ത്വാ+ന്ന ദൂരഗഃ .
സർവ-സംവേദനാ+ച്ചൈലോ+ ഹ്യസാവേ-വാണു-രേവ സൻ .. 36

തത്.സം(വ്)വേദന-മാത്രം(യ്) യ+ത്ത-ദിദം ഭാസതേ ജഗത് .
ന സ+ത്യ-മസ്തി ശൈലാദി തേനാണാ-വേവ മേരുതാ .. 37

നിമേഷ+പ്രതി-ഭാസോ ഹി നിമേഷ ഇതി ക+ഥ്യതേ .
ക+ല്പേതി+ പ്രതിഭാസോ ഹി ക+ല്പ-ശബ്ദേന ക+ഥ്യതേ .. 38

ക+ല്പ+ക്രിയാ-വിലാസോ ഹി നിമേഷഃ(ഫ്) പ്രതി-ഭാസതേ .
ബഹു-യോജന-കോടിസ്ഥം മന+സ്യേവ മഹാ-പുരമ് .. 39

നിമേഷ-ജഠരേ ക+ല്പ-സംഭവഃ(സ്) സമു-ദേതി ഹി .
മഹാ-നഗര-നിർമാണം/ മുകുരേ്ഷ+ന്ത-രിവാ-മലേ .. 3.80.40

നിമേഷ-ക+ല്പ-ശൈലാദി-പൂര-യോജന-കോടയഃ .
യ+ത്രാ്ണാ-വേവ വി+ദ്യ+ന്തേ ത+ത്ര+ദ്വൈ-തൈ+ക്യതേ കുതഃ .. 41

കൃതവാൻ/പ്രാഗിദ-മഹ-മിതി ബു+ദ്ധാ-വുദേതി ഹി .
ക്ഷണാത്-സ+ത്യമ-സ+ത്യം(ഞ്) ച ദൃഷ്ടാ+ന്തഃ(സ്) സ്വപ്ന-വി+ഭ്രമഃ .. 42

ദുഃഖേ കാലഃ(സ്) സുദീർഘോ ഹി/ സുഖേ ലഘുതരഃ(സ്) സദാ .
രാത്രിർ/ദ്വാദശ-വർഷാണി ഹരി+ശ്ച+ന്ദ്ര+സ്യ ചോദിതാ .. 43

നി+ശ്ചയോ യ ഉദേ+ത്യ+ന്തഃ(സ്) സ+ത്യാ+ത്മാ സ+ത്യ ഏവ ച .
ഹേമ്നീവ കടകാ-ദി+ത്വം സ ഏവ ചിതി രാജതേ .. 44

നനി-മേഷോ്+സ്തി നോ ക+ല്പോ/ നാദൂരം(ൻ) ന ച ദൂരതാ .
ചിദണു+പ്രതിഭൈ-വൈവം/ സ്ഥിതാ+ന്യാ+ന്യാ+ന്യ-വ+സ്തു-വത് .. 45

പ്രകാശ-തമസോർ/ദൂരാ-ദൂരയോഃ(ഹോ)+ക്ഷണ-ക+ല്പയോഃ .
ഏകചിദ്-ദേഹയോ-രേവ ന ഭേദോ്+സ്തി മനാ-ഗപി .. 46

പ്ര+ത്യ+ക്ഷ-മ+ക്ഷ-സാര+ത്വാ/ദ+പ്ര+ത്യ+ക്ഷം(ൻ) തതോ്തിഗമ് .
ദൃശ്യ(ത്-വേ)നൈഷ വോദേതി ചേതാ+ ദ്രഷ്ടൈവ സ+ദ്വപുഃ .. 47

യാവത്/കടക/സംവി+ത്തിസ്-താവ+ന്നാസ്-തീവ ഹേമതാ .
യാവ+ച്ച ദൃ+ശ്യതാ-പ+ത്തിസ്-താവ+ന്നാസ്-തീവ സാ കലാ .. 48

കടക+ത്വേ്കൃതേ്ദൃഷ്ടേ സുവർ/ണ+ത്വ-മിവാ-തതമ് .
കേവലം(ൻ) നിർമലം ശു+ദ്ധം ബ്ര+ഹ്മൈവ പരി-ദൃ+ശ്യതേ .. 49

സർവ+ത്വാ-ദേവ സ+ദ്രൂപോ ദുർല+ക്ഷ്യ+ത്വാ-ദസ+ദ്വപുഃ .
ചേതന+ശ്ചേത-നാ+ത്മ+ത്വാച്-ചേ+ത്യാസം-ഭവത+സ്ത്വ-ചിത് .. 3.80.50

ചി+ച്ചമത്.കാര-മാ+ത്രാ+ത്മ+ന്യസ്-മിം+ശ്ചിത്/പ്രതിഭാ+ത്മനി .
ജഗ+ത്യനില-വൃ+ക്ഷാഭേ ചി+ച്ചേ+ത്യ-കലനേ കുതഃ .. 51

യഥാ താപ+സ്യ പീന+സ്യ ഭാസനം/ മൃഗ-തൃഷ്ണികാ .
ഏവം/ പീവര-മ+ദ്വൈതം(ൻ) തഥാ ചിദ്/ഭാസനം(ഞ്) ജഗത് .. 52

അർകാം/ശുഭിഃ(സ്) സൂ+ക്ഷ്മ-തര-നിർ/മാണം(യ്) യദനാ-മയമ് .
അസ്തി-താനാസ്-തിതേ ത+ത്ര ക+ല്പാദേ-രിവ കൈവ ധീഃ .. 53

മായ-യാംശു-കണാ+ങ്കേ ഖേ യഥാ കചതി കാ+ഞ്ചനമ് .
തഥാ ജഗദിദം/ ഭാതി ചി+ച്ചേ+ത്യ-കലനേ കുതഃ ... 54

സ്വപ്ന-ഗന്ധർവ-സംകല്പ-നഗരേ കു+ഡ്യ-വേദനമ് .
നസ+ന്നാസ+ദ്യഥാ തദ്വദ്-വി+ദ്ധി ദീർഘ+ഭ്രമം(ഞ്) ജഗത് .. 55

തഥാ ചൈവം(വ്)വിധ+ന്യായ-ഭാവ-നാ+ഭ്യാസ-നിർമലാത് .
ചിദാ-കാശേന നി+ര്യാതി യഥാ ഭൂതാർഥ-ദർശിനഃ .. 56

ന കു+ഡ്യാ-കാശയോർ-ഭേദോ ദൃ+ശ്യ-സംവേദനാ-ദൃതേ .
ആ+ബ്രഹ്മ-ജീവ-കലനാ+ദ്യ+ദ്രൂഢം/ രൂഢ-മേവ ച .. 57

പ്രതിഭാസാ+ച്ചിദാ-കാശേ സ+ത്ത്വ-ശൂ+ന്യം/ ഭവ+ന്തി താഃ .
പ്രകച+ന്തി+ ഹ്യനിർ-ഭാ+വ്യാഃ(ഫ്) പ്രഭാ-പി+ണ്ഡ/ ഇവ+ പ്രഭാഃ .. 58

പൃഥ+ക്താ-മതി-ഭാസ+സ്യ+ സ്വചമത്.കാര-യോഗതഃ .
സർവാ+ത്മികാ-ഹി+ പ്രതിഭാ/ പരാ വൃ+ക്ഷാ+ത്മ-ബീജവത് .. 59

ബീജ-മ+ന്ത+സ്ഥ-വൃ+ക്ഷ+ത്വം(ൻ) നാനാ്നാനാ യഥൈക-ദൃക് .
തഥാ്സംഖ്യ-ജഗദ്/ബ്ര+ഹ്മ ശാ+ന്ത-മാകാശ-കോശവത് .. 3.80.60

ബീജ+സ്യാന്ത+സ്ഥ-വൃ+ക്ഷ+സ്യ+ വ്യോമാ+ദ്വൈതാ+ സ്ഥിതി+ര്യഥാ .
ബ്ര+ഹ്മണോ്+ന്ത+സ്ഥ-ജഗതഃ(സ്)
സാ+ക്ഷി+ത്വാ+ച്ചിത്.സ്ഥിതിസ്-തഥാ 61

(വസന്തതിലകം 14)

ശാന്തം സമസ്ത-മജ-മേക-മനാദി-മ+ധ്യം
നേഹാസ്തി കാചന കലാ-കലനാ കഥം(ഞ്)ചിത് .
നിർ/ദ്വ+ന്ദ്വ-ശാ+ന്ത-മതി-രേക-മനേക-മ+ച്ഛ-
മാഭാസ-രൂപ-മജ-മേക-വികാസ-മാസ്തേ .. 62

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ മോക്ഷോപായേ-ഷൂത്/
പത്തി+പ്രകരണേ പ്രശ്ന-ഭേദനം(ൻ) നാമാ-ശീതി-തമഃ(സ്) സർഗഃ .. 80 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
27.09.2023